

Основи на електрониката

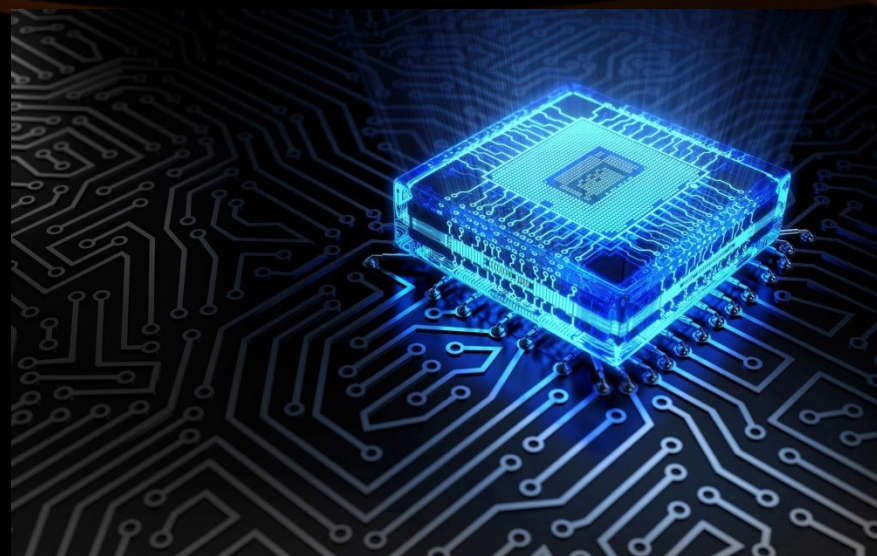
Електроника

Учителски екип

Обучение за ИТ кариера

<https://it-kariera.mon.bg/e-learning/>

Съдържание

1. Какво е електроника?
2. Електрически вериги и ел. величини
3. Основни елементи в ел. вериги
4. Закони на Ом и Кирхоф
5. Измерване на основни ел. величини

Какво е електроника?

Електроника: инженерна наука, чиято цел е генериране, разпространение и управление на електрическа енергия.

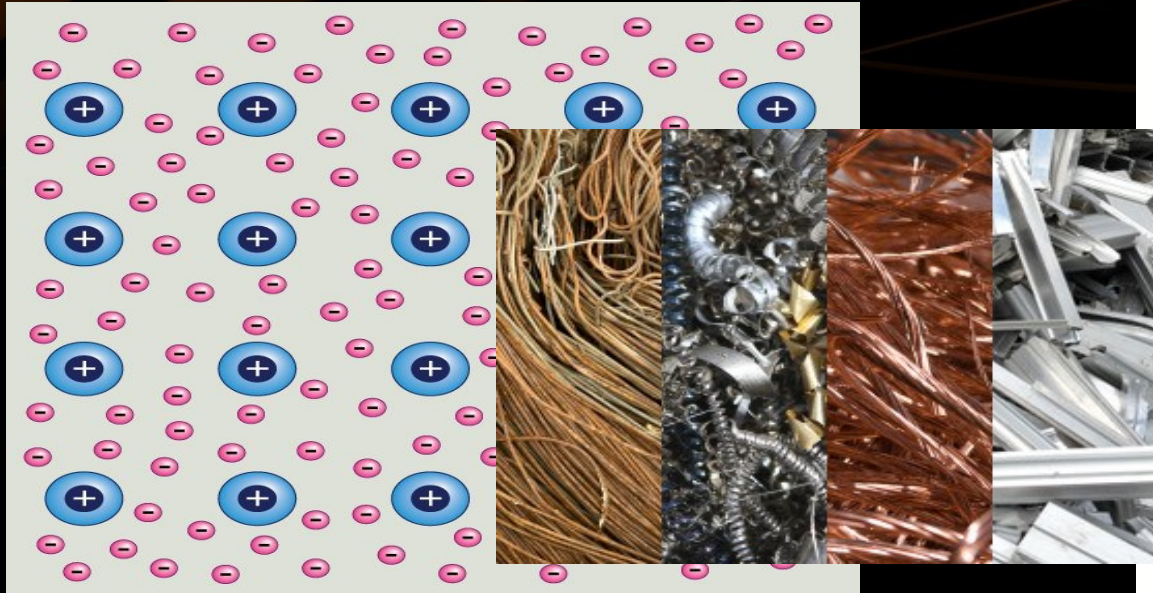

Видове материали спрямо електричните им свойства

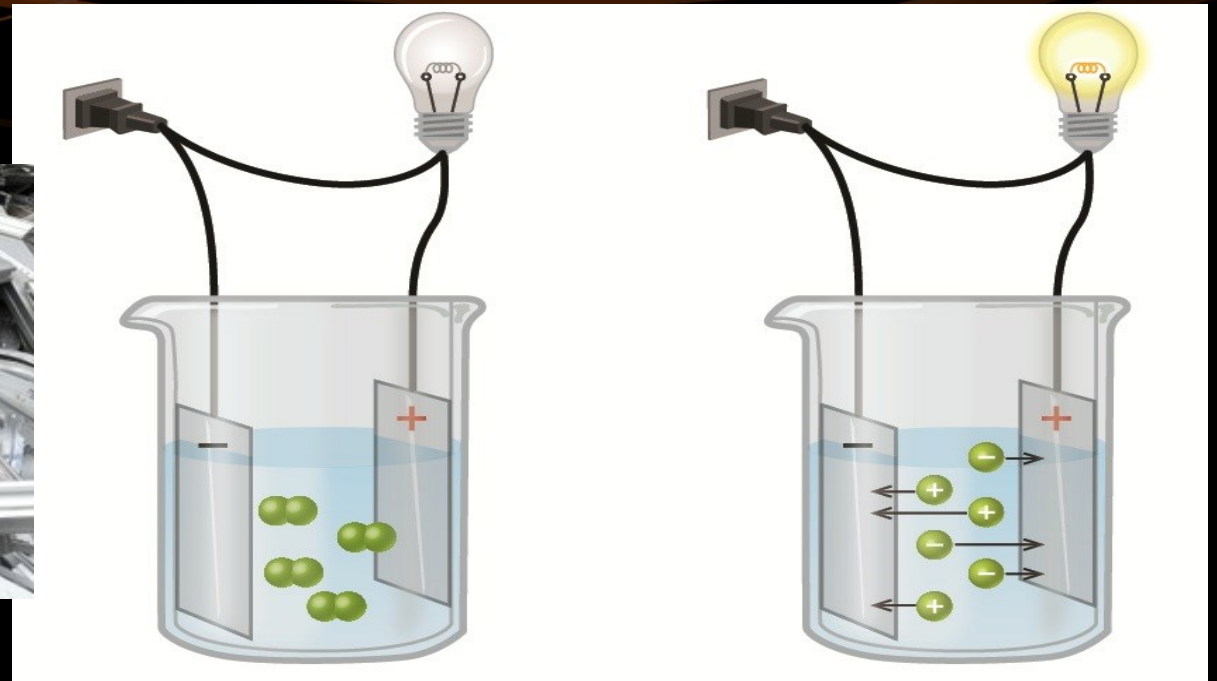
- **Проводници** – имат свободни електрически заряди(токоносители): метали, електролити, йонизиран газ.
- **Полупроводници** – силиций, германий, GaAs....
- **Диелектрици(Изолатори)** – нямат свободни електрически заряди.

Проводници

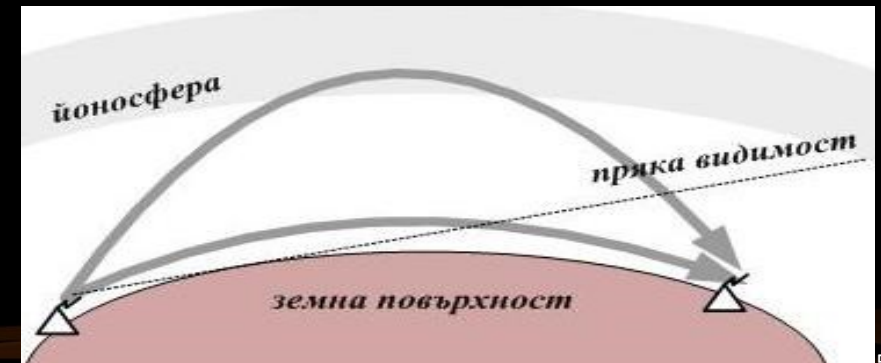
Метална решетка с електронен газ съставен от валентните електрони.

Електролит- разтвор, в който има свободни ел. заряди – електрони и йони.

Йонизиран газ
(Плазма)

Диелектрици (изолатори)

Материали, през които не могат да преминават електрични заряди. Те нямат свободни електрични заряди.

- гума, стъкло, пластмаси, бакелит, дърво(сухо), масла, дестилирана вода, въздух...

ПОЛУПРОВОДНИЦИ

- Нито проводник, нито диелектрик
- При едни условия е проводник, при други диелектрик:
напр. при загряване, осветяване прилагане на ел. поле... се освобождават електрични заряди.
- **ОСНОВА НА КОМПЮТЪРНИТЕ ТЕХНОЛОГИИ**
- Силиций, Германий.....

ИЗТОЧНИЦИ НА ЕЛЕКТРИЧЕСКА ЕНЕРГИЯ

Преобразуват някакъв вид енергия в електрическа енергия -> струпване електрически заряди.

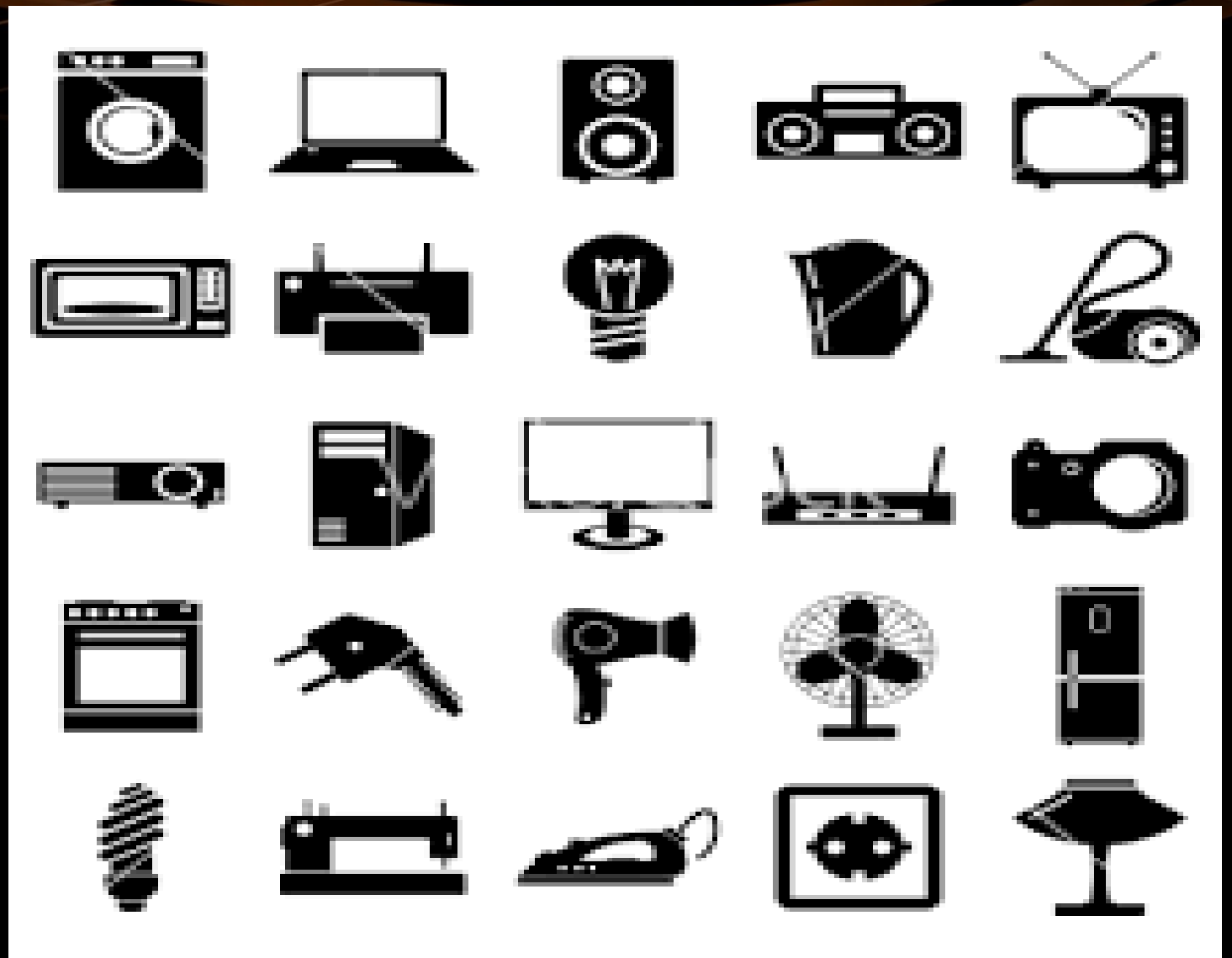
- ❑ **механична:** динамото на велосипеда, ветрогенератор, турбина във ВЕЦ....
- ❑ **химическа:** алкални батерии, литиево-йонни батерии, оловни акумулатори....
- ❑ **ядрена енергия:** АЕЦ(делене на урана), термоядрен синтез(синтез на водорода);
- ❑ **топлинна:** термобатерии;
- ❑ **магнитна:** RFID пасивна карта;
- ❑ **електрично поле:** кондензаторни батерии;
- ❑ **светлинна:** фотоволтаици.

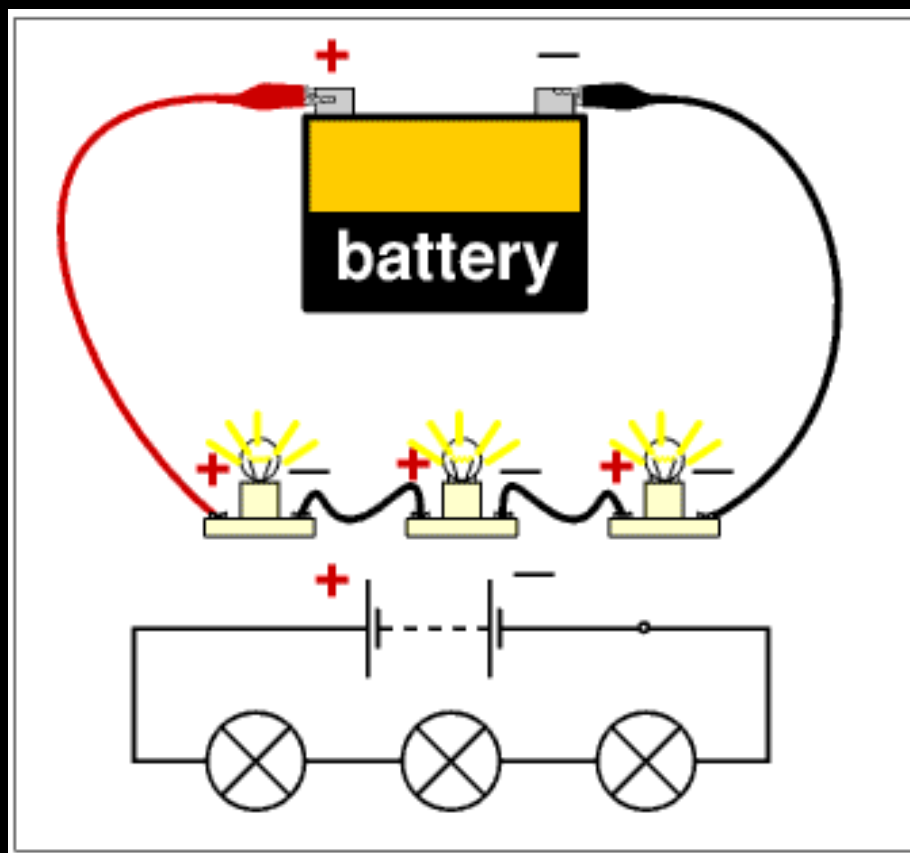
Консуматори

Преобразуват електрическата енергия в друг вид енергия.

Електрическа верига

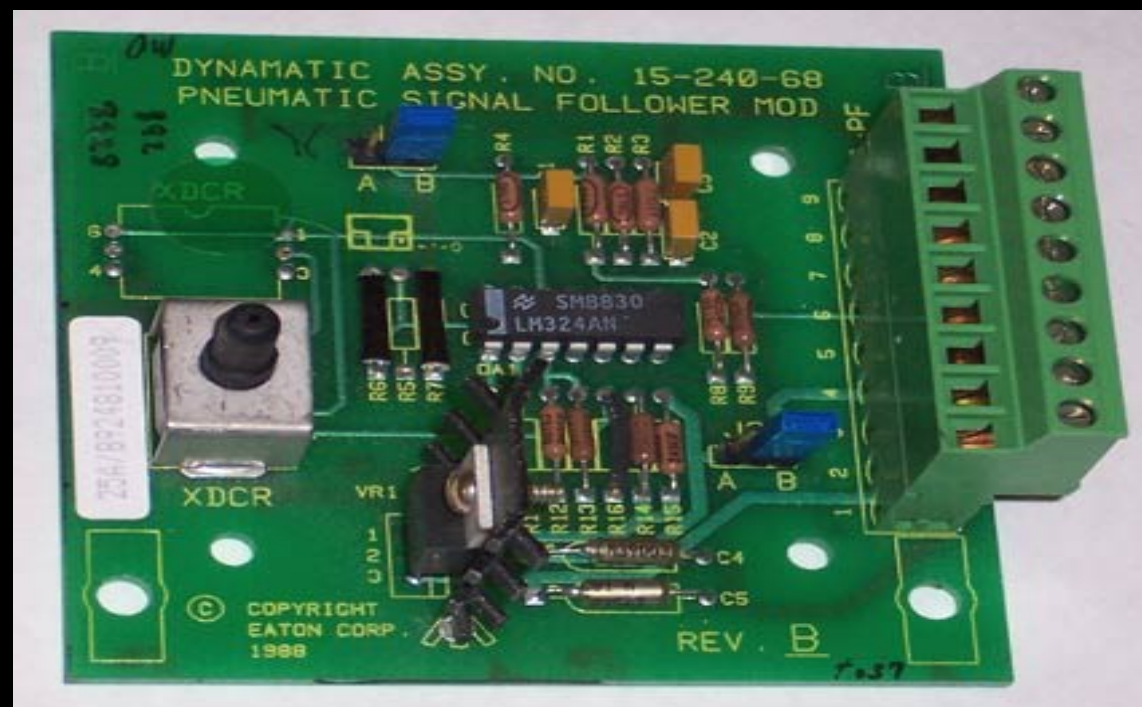
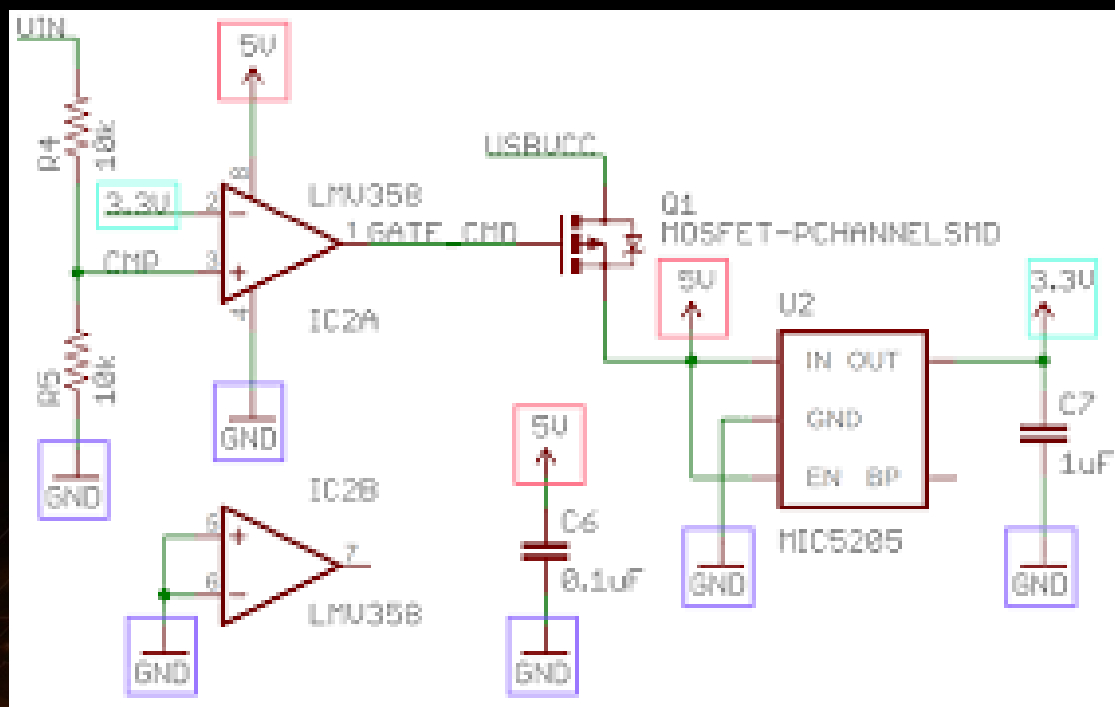
Съвкупност от елементи и преносни линии, които имат за цел да доставят и преобразуват електрическа енергия от източника до консуматора.

ОПИСАНИЕ НА ЕЛ. ВЕРИГИ

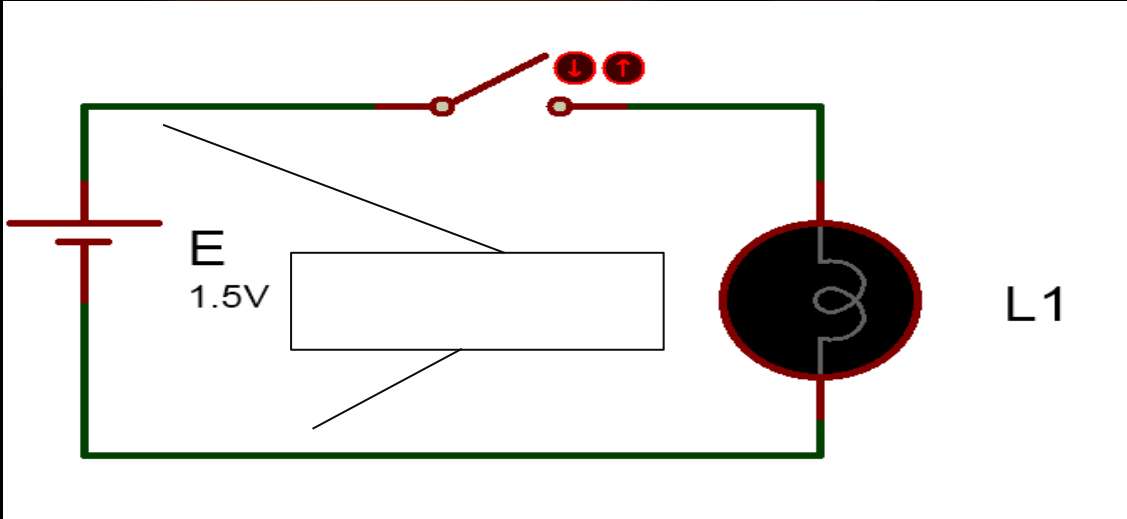
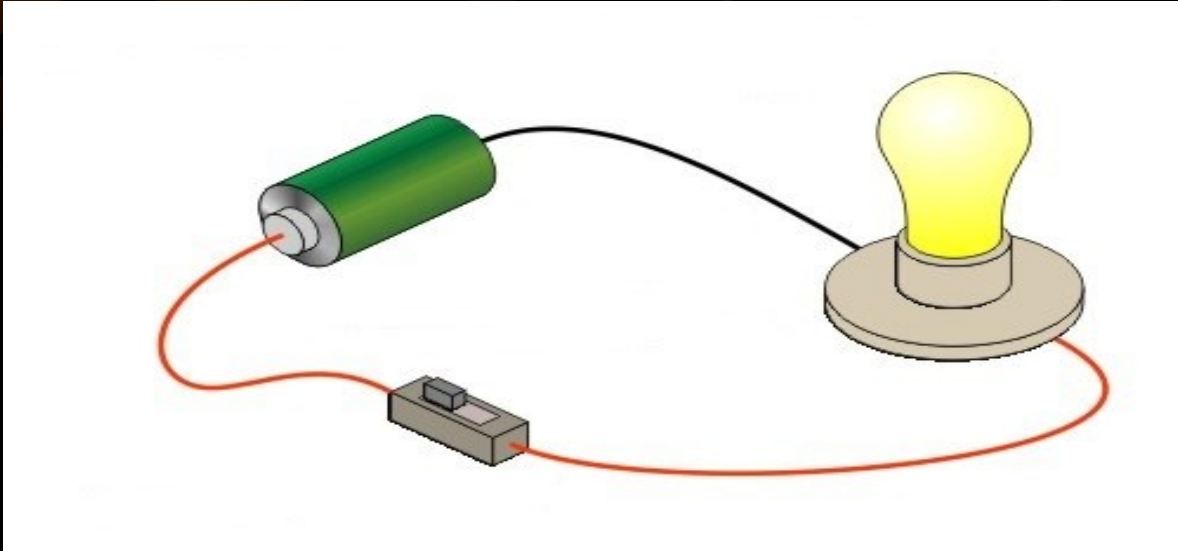
ПРИНЦИПНИ ЕЛЕКТРИЧЕСКИ СХЕМИ

- всеки електронен елемент има условно графично означение (УГО)

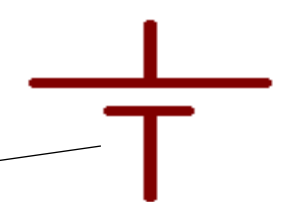

ЕЛЕКТРОННА СХЕМА

УГО

Е1
1.5V

име

стойность

Источник на
напряжение

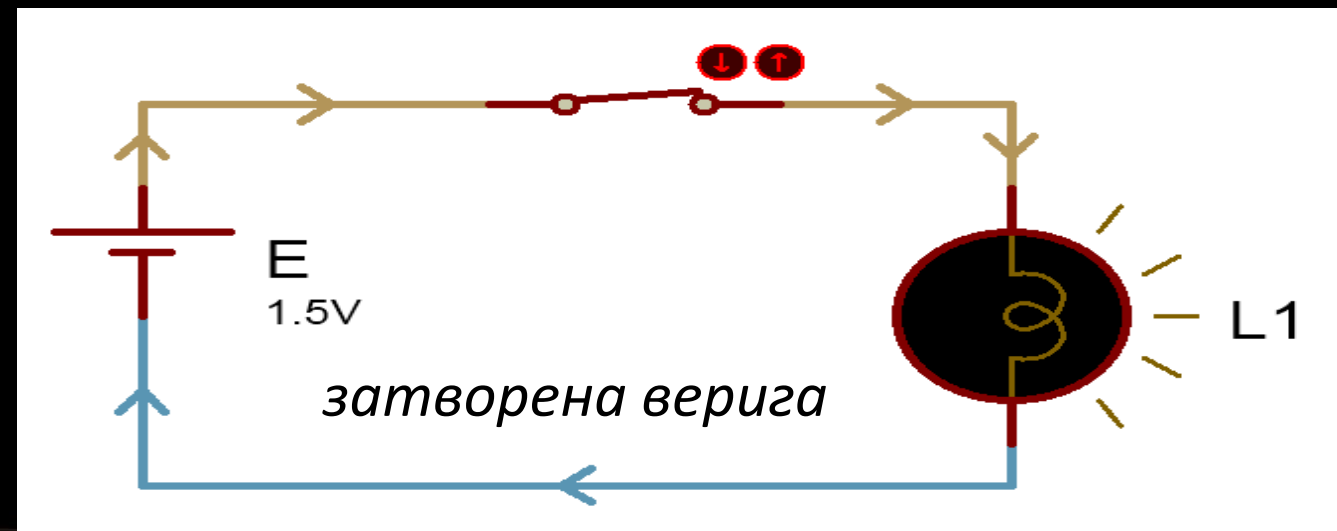
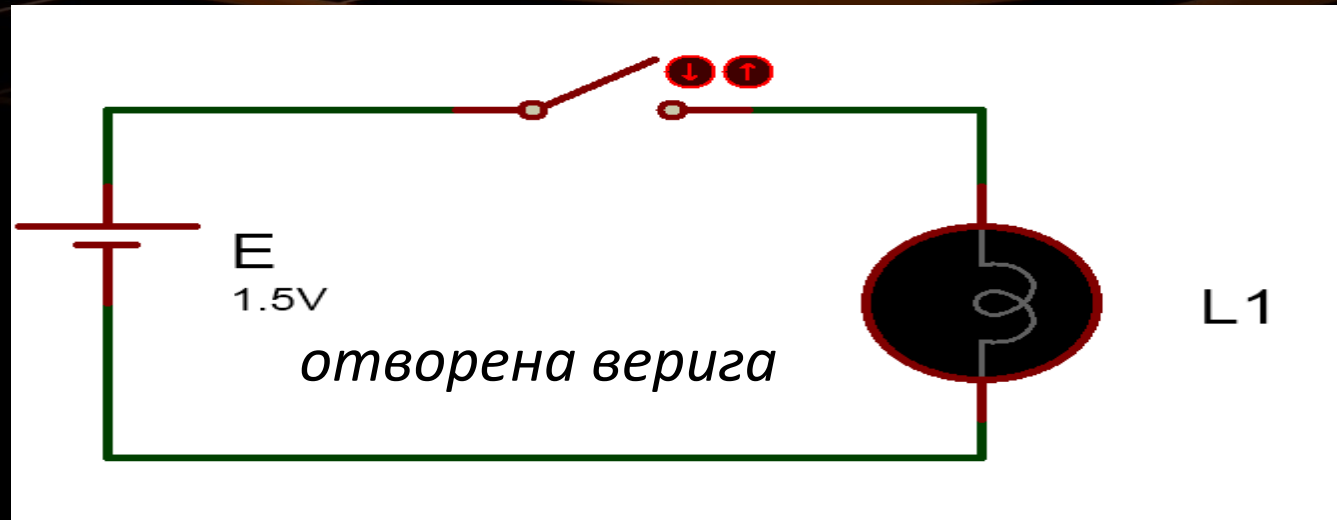
Ключ

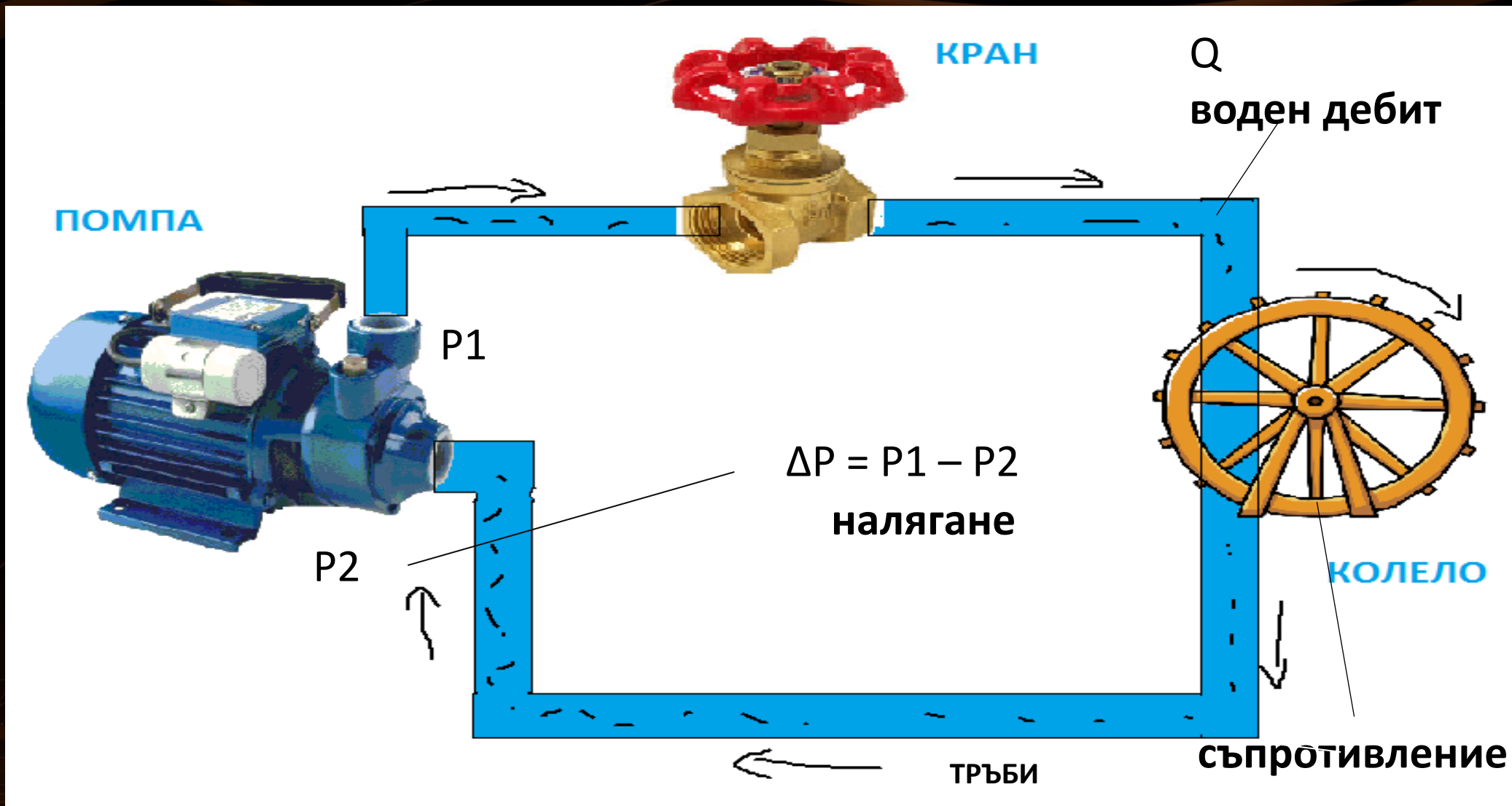
L1

ЛАМПА

ЗАЩО ЛАМПАТА СВЕТИ?

Водна аналогия

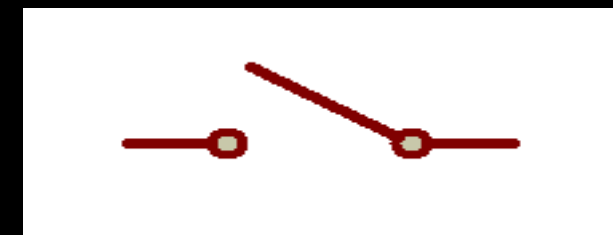

АНАЛОГИЯ – ЕЛЕМЕНТИ

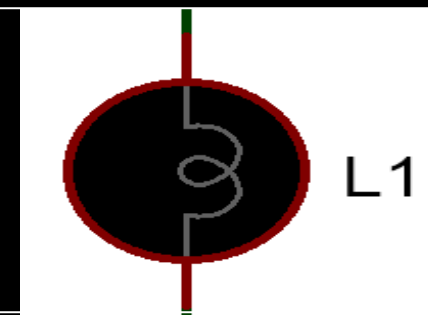
ИЗТОЧНИК НА
ЕНЕРГИЯ

УПРАВЛЕНИЕ

КОНСУМАТОР/
ПРЕОБРАЗОВАТЕЛ
НА ЕНЕРГИЯ

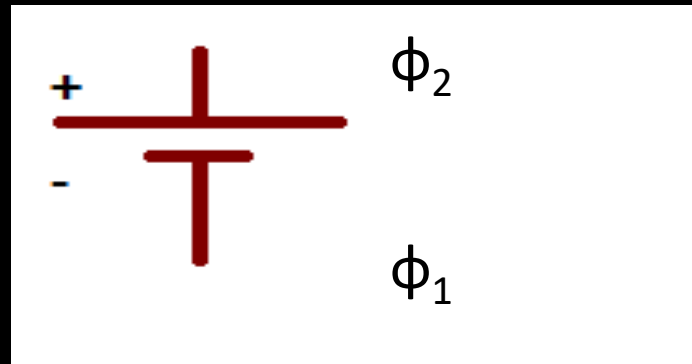
ПРЕНОСНА СРЕДА

АНАЛОГИЯ – ФИЗИЧНИ ВЕЛИЧИНИ

1. НАЛЯГАНЕ – ЕЛЕКТРИЧЕСКО НАПРЕЖЕНИЕ, U

- Напрежение, Потенциална разлика;
- Дефинира се между две точки;
- $U = \phi_2 - \phi_1$ [V] ;

- Мерна единица – ВОЛТ [V] ;

АНАЛОГИЯ – ФИЗИЧНИ ВЕЛИЧИНИ

2. ВОДЕН ПОТОК(ДЕБИТ) – ЕЛЕКТРИЧЕН ТОК, I

- Ток ;
- Електричен заряд q преминал за единица време t :

$$I = dq / dt \text{ [A]}$$

- Мерна единица – АМПЕР [A]
- ГОЛЕМИНА И ПОСОКА.
- Посоката на тока е от по-висок към по-нисък потенциал.

АНАЛОГИЯ – ФИЗИЧНИ ВЕЛИЧНИ

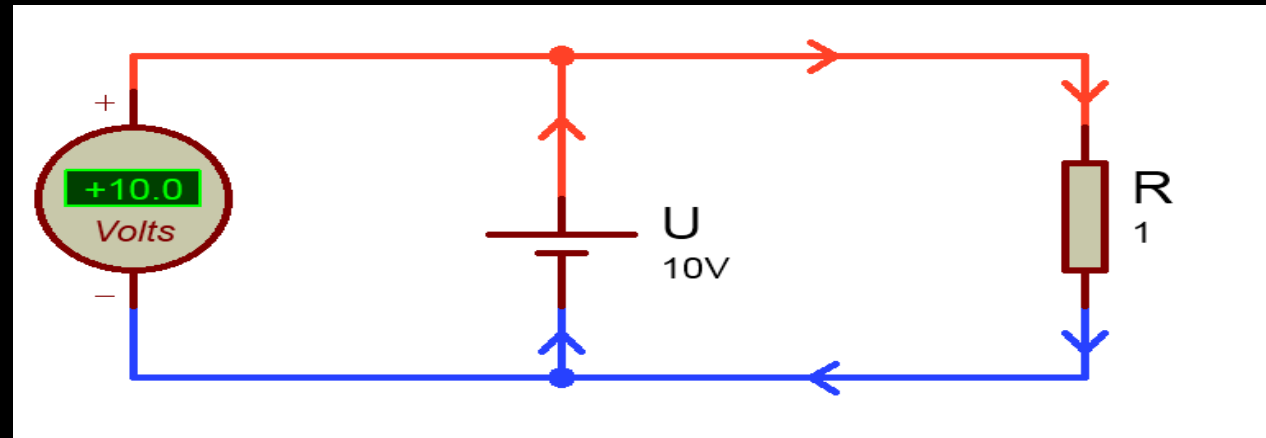
■ СЪПРОТИВЛЕНИЕ – ЕЛЕКТРИЧЕСКО СЪПРОТИВЛЕНИЕ, R:

- омично съпротивление;
- противопоставя се на протичането на електричния ток;
- Къде има съпротивления:
  - консуматори;
  - неиделани проводници;
  - източници;

Мерна единица – **ОМ** [Ω]

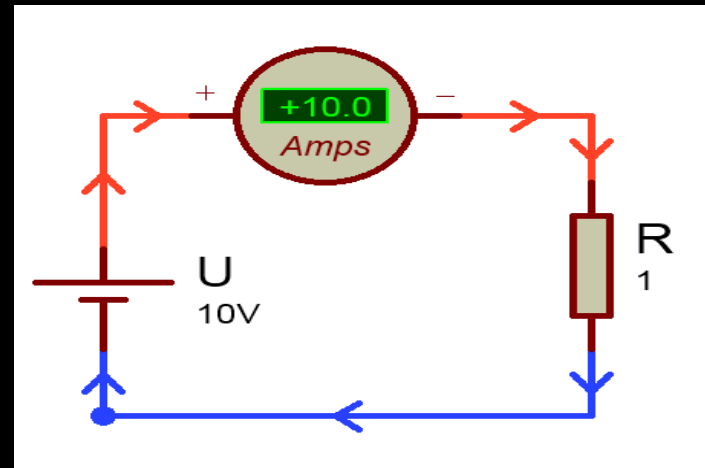
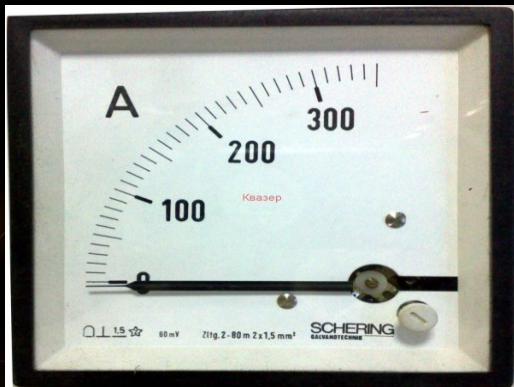
ИЗМЕРВАНЕ НА НАПРЕЖЕНИЕ

- Електрическото напрежение се измерва с уред наречен ВОЛТМЕТЪР;
- Включва се успоредно на веригата в която се измерва напрежението;
- Безкрайно (огромно) вътрешно съпротивление;

ИЗМЕРВАНЕ НА ТОК

- Електрическото напрежение се измерва с уред наречен АМПЕРМЕТЪР;
- Включва се последователно в клоната, в който се измерва тока;
- Нулево (малко) вътрешно съпротивление;

ИЗМЕРВАНЕ НА СЪПРОТИВЛЕНИЕ

- Електрическото съпротивление се измерва с уред наречен ОММЕТЪР;
- Включва се успоредно на консуматора върху който се мери съпротивлението, като предварително трябва да бъде изключено захранването му и останалата част от веригата.

ИЗМЕРВАТЕЛНИ УРЕДИ

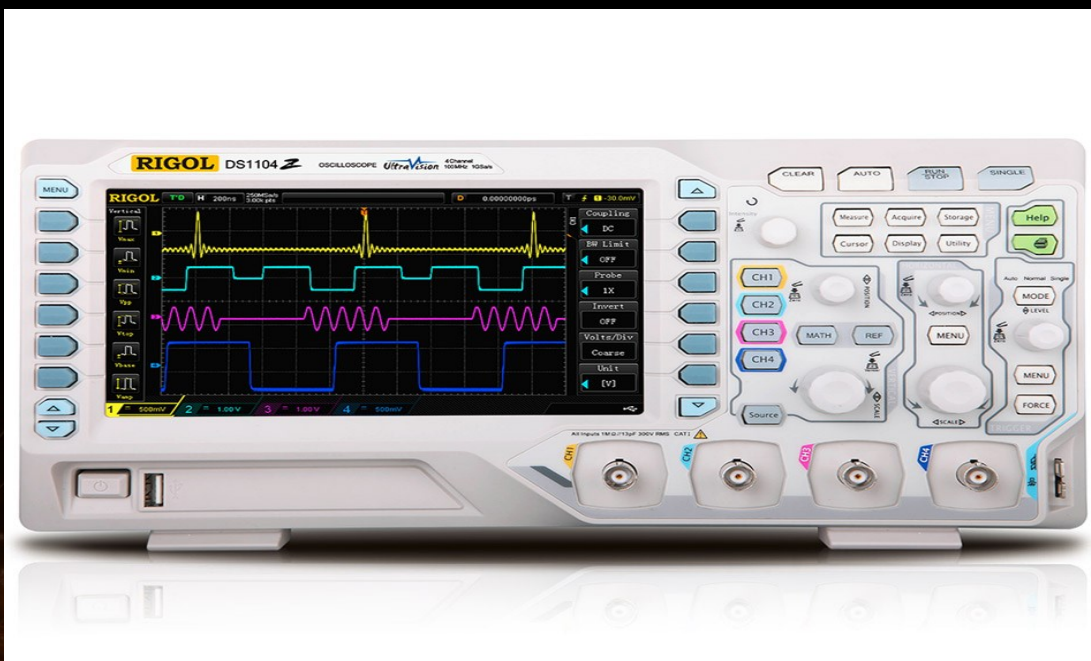
- **Мултицет (мултимер):** комбиниран преносим цифров измервателен уред.

ИЗМЕРВАТЕЛНИ УРЕДИ

Осцилоскоп, Спектороанализатор....

- освен количествена оценка, позволяват и графична визуализация на измерванияте величини.

Вградени системи

Въпроси?

Министерство на образованието и науката (МОН)

- Настоящият курс (презентации, примери, задачи, упражнения и др.) е разработен за нуждите на Национална програма "**Обучение за ИТ кариера**" на МОН за подготовка по професия "Приложен програмист"

Министерство
на образованието
и науката

Национална
програма
„Обучение за
ИТ кариера“

- Курсът се разпространява под свободен лиценз **CC-BY-NC-SA**

